

QR. 215. 28

Cat

Q.7

UNIVERSITÄTS- UND
LANDESBIBLIOTHEK
SACHSEN-ANHALT
MAGDEBURG

DEMONSTRATIO
 MANIFESTI MENDACII,

QVO INFAMARE CONATVR
 DOCTOREM IOHANNEM
 PFEFF. LIBELLVS QVIDAM MALE
 dicitur & Sycophanticus germanicè editus titulo
 Nicolai ab Amsdorff, Necessaria propter
 Veritatis assertionem & auersionem Scandali,
 & tuendam existimationem
 sinceræ doctrinæ.

47

Pfalm. 140.

Acuerunt linguas suas sicut serpentes, uenenum
 aspidum sub labijs eorum.

VVITEBERGÆ

1558.

DEMONSTRATIO
MANIFESTI MEN
DACCII

OVO INFAMARE CON
TVR DOCTOREM IOHANNEM
PETER LIBELLVS QVIDAM MALE
dicit & synophasis germanice editus tunc
to Nicolai ab Amstedo, Necessaria propter
Veritas attentionem & attentionem deans
dali & tunc dant existimationem
sinceris doctrinae

Palma. 140.

Auctorem huius iussu scriptores, utrum
aliquid sub lapsu eorum.

VAITBERGE

1778

IOHANNES PFEFFINGER

SACRAE THEOLOGIAE DOCTOR,

PASTOR ECCLESIAE LIPSENSIS, OM-

nibus ueritatem, qui est Christus, amantibus, & odio

mendacium, prolem Diabolicam, prosequenti-

bus, Salutem, gratiam, pacem, gaudium

in Domino nostro Iesu Chri-

sto, optat.

ANNI SVNT COMPLURES, CVM multiplicibus calumnijs petitus, & uarijs contumelijs affectus, constante proposito tacui & dissimulaui iniurias, & studio ardente conatus sum conciliare mihi illam Prophetæ laudem, qui ait: Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones, tametsi ingenti dolore afficerer, qui includebatur in uisceribus meis, propter obtrecciones aduersariorum, non tam mea causa quam Ecclesiae & Reipub. respectu. Quia etiam meam molestiam aliquantisper respressit spes quaedam, futurum, ut & patientia mea & cognitione ueritatis maleuoli placati desinerent infamare nomen meum, & inciperent parcere miseræ et afflictæ Ecclesiae. Cum autem uideam temporis progressionem simul augeri odij acerbiter, neque inimicos nominis mei mutare sententiam ac uoluntatem, ac potius non modo propositum lædendi me urgere, Sed indies nouam aliquam fraudem comminisci ad polluendam existimationem meam, non putauidiutius silendū esse, uel propter conscientiam erga Deum, uel propter offensiones hominum. Cœpiq; cum Esaia me ipsum compellare:

A ij

Tacui.

Tacui. Nunquid semper tacebo & sustinebo? Perduravi
ui tanquam parturiens. Quid autem Ecclesiastes ait:
Tempus est tacendi, & tempus est loquendi. Vt autem
propter honorem nominis diuini, & Ecclesiæ quietem
hactenus tacui, ita nunc ad gloriam æterni Dei & utilis-
tatem Ecclesiæ, necessitate impulsus, loquar ueritatem,
ut huius tanquam igne exiccetur quamuis abundans
rius mendaciorum, quibus mea fama iam dudum con-
taminatur. Sane tanta fuit incitatio odij cum in alios
nostros, tum in primis me quorundam, sine ulla culpa
mea, ut uere possim dicere: Nisi Dominus esset in nobis
dum homines insurgunt in nos, nimirum uiuos deglus-
tissent nos. Cum igitur satis uel nimis diu tacuerim,
nunc tandem os aperire & loqui me tempus est, ut ap-
pareat ueritas, & discutiantur falsitatis tenebræ. Neq̃
facturus adhuc eram, ut pro me aliquid dicerem, cum
innocentia mea responderet pro me, Nisi impudentia
obtreccionum faciendi necessitatem ineuitabilem
imposuisset. Scio enim quam indigna Christianis, uel
aliena potius res sit contentio & certamina. Et hunc do-
lorem acerrimum capio, quod non liceat mihi dissimu-
lare amplius conuicia, quæ tacendo agnoscere, & me
ipsum impietatis condemnare uideri possem. In hac
autem defensione hoc præstabo, ut nihil nisi quod præ-
teriri silentio nullo modo deberet, à me commemorat-
um esse intelligatur. Teq̃ toto pectore oro o fili Dei
Iesu Christe, qui uenisti in mundum ad destruendum
opera diaboli, ut huius furorem repellas, horribiliter
dissipantem cœtus Ecclesiasticos, & parricidalis odio
mortem tuis struentem. Sed ad rem ueniamus.

EDITUS SUPERIORIBUS DIEBUS FUIT LIBELLUS, PRÆFERENS
NOMEN

nomen Nicolai ab Ambsdorff, Germanica lingua scriptus. Cuius autor si ille est Ambsdorfius, qui Reuerendum uirum Doctorem Lutherum, & obseruauit ac conluit, & difficili ac dubio tempore comitatus socium se præbuit periculorum, quæ tum in confessione ueritatis adita fuerunt, sane miror & doleo ab illo priore optimo & Christianæ doctrinæ studiosissimo uiro adeo eum esse mutatum. Quid? quod non simpliciter sed multipliciter uesani hominis istud Scriptum uideri possit. Sed meam causam agam.

In libello isto hæc leguntur:

Vber die fünff sind noch etliche furhanden/ als D. Pseffinger mit seiner Kotten/ die lehren vnd streiten/ das der Mensch aus natürlichen krefften seins freien willens sich zur Gnade schicken/ vnd bereiten könne/ das im der heilig Geist gegeben werde/ Wie denn die Sophisten/ Thomas/ Scotus etc. auch gelert haben. Denn in seiner Disputation vom freien willen/ so er fur zweien Jaren gehalten hat/ schleust er solchs ganz frech vnd vermessen/ vngesährlich mit diesen worten:

Homo suis naturalibus uiribus uerbo assentiri, promissionem apprehendere, & spiritui Sancto non repugnare potest. Ideo non esse repugnandum spiritui Sancto, sed ipsi mouenti mentes & corda nostra est assentiendum. Nam hoc pacto à petentibus accipitur spiritus Sanctus, id est, non aspernantibus, non repugnantibus. Hæc ille, si recte memini.

A iij His

His additur accurata disputatio confutans sententiam eam quam expositorum uerborum esse, & quemadmodum intelligi illa perhibetur. Nunc mihi primum non demens aliquis, non somnians in profundissimo sopore, non per ebrietatem uecors, sed sanamente præditus respondeat, Qualis ista clausula in tam atroce accusatione & Capitali crimine dicenda sit: Hæc ille, si recte memini. Tu fratrem dicto iugules, & interficias eum, pro quo Christus filius Dei mortuus est, & dubites, recte ne memineris eorum quæ exponis? Hæc si rabies non est, quid sit nescio. Commemorat uerba, addit locum, indicat tempus editi libelli in quo scripta sint, & dubitat an recte meminerit, cum nihilo minus condemnetur Pfeffingerus, & proclametur hæreticus sexto loco. Nimia ista est facilitas, ne quid grauius dicam, uestra, quicumque estis turbatores Ecclesiæ Christi tam alieno tempore, & hanc uoluptatem |concordiatis| oppugnantibus doctrinam cœlestis ueritatis, ut eorum qui illam profiteri se dicunt dissensionibus delectentur. Factum est ante quidem sæpe, uel potius hoc tantum est factum, ut declamaretis populariter, de ignotis, & alienis, & neque necessaria certamina moueretur, & spargeretis partim incerta & inexplicata ac dubia, partim manifestò falsa atque ficta, & applausum uulgi peteretis. Hæc igitur uideas, quicumque ueritatem (à qua aberrans recedit ab æterno Deo) diligis & quaris, & crimine ab uno disce omnes. Quid opus est autem uerbis? Si recte meminit autor maledici & impuri scripti, causam non dico quin habear pro eo quem infamando ille me facit. Sin non recte meminit, quo loco ille inter Sycophantas habendus sit, qui talia edere & exagitare

agitare audeat, statuatur quisque suo arbitrio. Quid autem
decidet litem? Id quod accusator affert, libellum à me
esse editum de libertate uoluntatis ante biennium, in
quo ea quæ supra retuli, legantur. Procedat igitur
disputationis meæ libellus, qui ita est tum editus quem
admodum optima fide exprimendum modo curavi.
Ac si aliter esse editum accusator planum fecerit, non
recuso quin omnium iudicio & sententia condemna-
tus, habear pro uanissimo & mendacissimo. Sin mi-
nus, hoc saltem peto, ut misericordia tangantur no-
stri, has tam impudentes & atroces ignominias
falso imponi nobis cognoscentes tam li-
quido, ut ne uerbo quidem ad pro-
bandum opus sit. Sequitur ergo
disputationis editio, cuius
titulus:

DE

DE LIBERTATE VOLUNTATIS HUMANÆ, QVÆSTIONES QVINQVE.

D. Iohannes Pffeffinger.

IOHANNES PFFEFFINGER. THEOLOGIAE D. & Pastor Ecclesiae Christi in urbe Lipsia, pio Lectori.

Bono & utili consilio institutum est, ut de ijs rebus quarum doctrina publica proponitur in Academijs, singularum professionum Collegia certis temporibus quaedam capita conscriberent, de quibus quærere & disputare omnibus concederetur. Nam inter docendum par est & decet, ut discipuli auscultent & credant Magistro: In disputationibus autem potestas fit dubitandi & percontandi & contradicendi etiam. In quo si qui ostentandi ingenij aut rixas commouendi causa, non ita se gerunt quemadmodum debebant, id est, non hoc agunt ut ueritas illustretur, sed ut contentiones augeantur: non ideo res præclara & studijs necessaria intermitteri, ac frequentius & maiore cum cura potius tractari debet. Atq; ut semper probavi ac secutus sum & tradidi, tam in Schola quam in Templo, simplicem & explicatam & consensu pietatis atq; religionis fundatam ac confirmatam doctrinam: Ita studij tam superiore quam hoc tempore capita describere illius, serie perspicua & consentanea inter se, & congruentia cum alijs partibus Christianæ doctrinæ. Non enim solummodo absurda & paradoxa in medium proferre uitandum

uitandum esse existimo: Sed de notis quoque & usitatis
non iudico consultum esse, ut nouam & insolitam ratio-
nem ac uiam uel uerborum uel sententiarum ingredia-
mur & persequamur: Ita enim consensus doctrinae labe-
factatur, qua nihil ad gloriam Dei celebrandam & sa-
lutem omnium procurandam in Ecclesia melius auc-
prius esse statuendum. Itaque annis omnes religiosi &
pii debent, ut non modo eadem perpetuo dicant, sed
de iisdem etiam eodem modo. Nec ignoro materiam
huius disputationis esse aliquantulum lubricam, & con-
tentioso in hac in primis parte nullo modo satisfieri, &
ea quae secundum ueritatem Canonicae de hac po-
nuntur multas praebere causas, quas arripere animi cur-
riosi & callidi possint ad exagitandum uere & simpliciter
dicta. Sed nihilo tamen minus mediam uiam ueris-
tatis tenere optimum esse putauimus. Et quae huius
studio aliquis contra proposita attulerit, ea speramus
nos esse explicaturos, caeteris ut satisfiat non laboramus:
Cum quibus disputare uere est fluctus numerare, ita alia
ud post aliud incitatur, & posterior opinio obruit atque
inuoluit priorem. Nostrum studium seruire cupimus
gloriae Dei & utilitati Ecclesiae Christi filij Dei Domini
nostri. Cui cum aeterno patre coaeterno filio in
unitate sancti Spiritus, sit laus, honor,
uictoria, in seculorum secula,
Amen.

B **Quaestio**

QVÆSTIONES QVINQVE, DE
LIBERTATE VOLUNTATIS HVMA-
næ, propositæ in disputatione ordinaria, præ-
sidente Iohanne Pfeffingero D.

1555.

I.

P R I M V M cum quæritur, an aliqua sit uoluntatis
humanae libertas in præstanda externa disciplina,
seu faciendis externis moribus, uerè respondetur
esse aliquam uoluntatis libertatem, uidelicet, quod attis-
net ad potentiam loco motiuam, ut abstinere manum
ab homicidio, corpus à scortatione & adulterio, manus
à furto &c.

II.

Et quamuis hæc libertas uoluntatis maxime in-
firma sit, & ualde impediatur ab imbecillitate quæ nos
biscum nascitur, cum uidelicet affectuum, tanti sint im-
petus, ut laxet eis frenos uoluntas, quæ tamen uolens
eis laxat, Et à diabolis impeditur, qui impellunt ho-
mines, ut ruant in tetra scelera præcipites, ut Nero hor-
ribiliter grassatur omni genere scelerum: Tamen inter
hæc impedimenta manet aliquis delectus, aliqua libera-
tas in mediocriter sanis regendi externos mores.

III.

Hinc S. Paulus fatetur aliquam esse iusticiam carnis,
id est, disciplinam qua homo non renatus facit externa
honestæ opera, ut cum dicit Roma. 9. Israelitas sectari
legem iusticiæ, ubi haud dubiè intelligit eos facere ex-
terna legis opera. Et Roma. 2. in eandem sententiam
ait: Gentes natura ea quæ legis sunt, facere.

Cum

III.

Cum igitur sit aliqua iusticia carnis, & possint homines sibi imperare, ut externa legis opera faciant, non dubium est, esse aliquem delectum & libertatem uoluntatis, quæ antefert honesta opera sceleribus.

V.

Est & ipsa fabricatio humani corporis testimonium libertatis. Nam ita condita est hominis natura, ut nerui uoluntarijs motibus seruiant: Cum uoluntas imperat loco motiux, nerui obtemperant, hanc libertatem negare, est repugnare manifestæ experientia in opificio hominis.

VI.

SECUNDO, cum quaeritur, An & quatenus uoluntas humana possit obedire legi Dei, Verè & simpliciter respondetur, humanam naturam non posse legi Dei satisfacere, propter nobiscum nascentem prauitatem, quia lex non tantum externam requirit disciplinam, sed interiorem cordis mundiciem & puritatem, & integram atq; perfectam obedientiam.

VII.

Certum est autem non habere homines libertatem, deponendi hanc prauitatem nobiscum nascentem, sicut non habent potestatem deponendi mortem.

VIII.

Huc referri possunt sequentia testimonia Rom. 8. Cum impossibile esset legi (uidelicet tollere peccatum & mortem, quia lex à carne perfici non poterat) misit Deus filium in similitudine carnis peccati, & per peccatum damnauit peccatum in carne, ut iustificatio

B ij

legis

legis in nobis impleretur. Item, Sensus carnis inimicitia est aduersus Deum, nam legi Dei non subiicitur nec subiici potest. Item; Diliges dominum Deum tuum ex toto corde, ex tota anima, & omnibus uiribus & c.

IX.

Et quanquam Deus ab omnibus requirat etiam externam disciplinam, quæ in reconciliatis Deo placet propter Mediatorem, quem Ethnici ignorant; Tamen propterea persona non est iusta coram Deo, quæ etsi carnis iusticiam habet, tamen habet & alia uicia & peccata pugnantia cum lege Dei, sed gratis propter meritum Christi, quod fide accipi necesse est, iustificatur.

X.

Et huc referri possunt hæc dicta: Innonens coram te non est innocens. Item; Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificatur in conspectu tuo omnis uiuens. Item, Nihil mihi conscius sum, sed in hoc non sum iustificatus. Item, Qui gloriatur, in Domino gloriaetur, & c.

XI.

TERTIO, cum de spiritualibus actionibus quaeritur, recte respondetur, humanam uoluntatem non habere eiusmodi libertatem, ut motus spirituales sine auxilio Spiritus sancti efficere possit.

XII.

Ideo non repugnandum Spiritui sancto est, mouentibus & corda nostra, sed assentiendum ipsi. Nam hoc pacto accipitur Spiritus sanctus à petentibus, id est non aspernantibus, non repugnantibus, sed cum gemitu

mitu petentibus auxilium, Et Actis 5. dicitur, Dedit Spiritum sanctum obedientibus ipsi.

XIII.

QUARTO, Etsi interiores motus Deo placentes, ut uerus timor Dei, uera fiducia uincens pauores in morte, & in alijs magnis doloribus, ardens dilectio Dei, constantia confessionis in supplicijs, non succumbere incendijs libidinum, ambitionis, æmulationis, cupiditatis uindictæ in magnis causis, Itemq; cæteræ uirtutes congruentes legi Dei, Hæc etsi non fieri possunt sine auxilio spiritus sancti, non tamen in his nihil agit uoluntas, nec habet se ut statua, sed concurrunt agentes causæ, Spiritus sanctus mouens per uerbum Dei, mens cogitans, & uoluntas non repugnans, sed utcunq; iam mouenti Spiritui sancto obtemperans, & simul petens auxilium Dei. Sic ille Marci. 9. inquit, Credo Domine, sed ser opem diffidentia meæ.

XIIII.

Oportet igitur nostram aliquam assensionem seu apprehensionem concurrere, cum quidem iam & Spiritus sanctus accenderit mentem, uoluntatem & cor. Hinc Basiliius ait: Solùm uelis & Deus anteuertit. Et Chrysost: Trahens autem uolentem trahit. Atq; S. Augustinus: inquit, Eos qui uocationis munus congrua pietate susceperunt, & quantum in homine est, Dei in se dona seruantes, adiuuat. Item, Præeunte gratia comitante uoluntate.

XV.

Videmus præterea uoluntatem differre à lapidibus, Et quæ naturaliter & necessario agunt, ijs tantum
una

una species actionis attributa est, Voluntas autem non habet unam & certam speciem actionis. Atque hæc ratio refutat eos, qui nullam tribuunt homini libertatem delinquendi ea, quæ subiecta sunt rationi, & faciendi externa opera, mandata lege Dei,

XVI.

Si enim haberet voluntas ut statua aut saxum, nulla lucta esset, nullum certamen retinendæ fidei, ac nulli essent pauores & angores in sanctis. Manifestum est autem, in uoluntatibus piorum annitentium, ut assentiantur promissioni, magnas & difficiles luctas esse & certamina. Voluntas igitur non est ociosa, sed languide assentitur, & nisi promissionibus & exemplis interinuocandum subinde commonefieret ac iuuaretur à Spiritu sancto, rueret in desperationem.

XVII.

Voluntas si ociosa esset, seu haberet se pure passiuè, nullum esset discrimen inter pios & impios, seu electos & damnatos, ut inter Saulem & Dauidem, inter Iudam & Petrum. Et Deus fieret acceptor personarum, & autor contumaciæ in impijs ac damnatis. Et constituerentur in Deo contradictoriæ uoluntates, id quod pugnat cum uniuersa scriptura: Sequitur ergo in nobis esse aliquam causam, cur alij assentiantur, alij non assentiantur.

XVIII.

Expresse autem scriptura dicit, Apud Deum non esse acceptionem personarum, ut Deut. 10. Actorum 10. Roma. 2. &c. Et non intelligatur acceptio personarum de ijs, quæ conspicua sunt in homine, ut quis
dam

dam interpretantur, sed non esse omnino æqualem æqualibus.

XIX.

Est autem hæc summa iusticiæ Dei laus, quòd sit æqualis æqualibus, secundum regulam quam tradidit. Damnat peccatum in omnibus, & dedit filium propriatorem pro omnibus, sicut dicitur Roma. 11. Conclusit Deus omnes sub inobedientiam, ut omnium miseretur, id est, arguit omnium inobedientiam, omnes uocat ad pœnitentiam, omnibus etiam misericordiam offert propter filium, sicut & in 3. cap. ad Gala. dicitur: Conclusit scriptura omnia sub peccatum, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.

XX.

Esaias in utraq; concione ponit uniuersales particulas cap. 53. Omnes nos quasi oues errauimus, & posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrũ. Rom. 3. Iusticia Dei per fidem Iesu Christi, quæ est in omnes & super omnes credentes. Roma. 10. Idem Dominus omnium, diues in omnes qui inuocant eum. Iohan. 3. Sic Deus dilexit Mundum, ut filium suum unigenitum dederit, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat. Matth. 11. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis. Acto. 10. Huic omnes Prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius, omnes qui credunt in eum, &c. Hæc & similia dicta, æqualitatem definiunt, & ostendunt, non esse acceptationem personarum apud Deum, sed recipi ab ipso omnes confugientes ad filium, & reijci omnes contemnentes filium.

Has

XXI.

Has promissiones uniuersales non statuamus inanes esse uoces, sed uera fide erecti petamus beneficia, & ea nobis exhiberi credamus, quæ in promissione proposita sunt. Nec sinamus nos diuelli à ueritate harum promissionum humanis opinionibus & contentionibus, quas fingunt homines discedentes à uera & propria prophetorum & apostolicorum testimoniorum sententiâ, & quærentes propriam laudem & gloriam in exquirendis ac defendendis singularibus & alienis opinionibus, quas adolescentes repudiantes recte faciunt.

XXII.

Et semper in conspectu sit firma hæc & certa sententia, non aliam esse quærendam Dei uoluntatem extra uerbum, in quo se patefecit Deus, cuius æternum & immutabile mandatum est, ut audiamus filium, sicut dixit: Hunc audite, & credamus promissioni gratiæ.

XXIII.

Non est igitur quærenda electio extra uerbum & relicto Christo, & mandato de amplectenda promissione, sed à posteriore iudicandum est de electione, uidelicet sine ulla dubitatione electos esse eos, qui misericordiam propter Christum promissam fide apprehendunt, nec abijciunt eam fiduciam ad extremum: Qui uerò repudiant, & tandem abijciunt, non esse electos, ideò concurrere in accipiente moto à Spiritu sancto per uerbum, apprehensionem promissionis seu Christi cognitionem oportet. Ideò enim electi sumus & recepti, quia credimus in filium. Sic dicitur in Iohanne, Ipse pater diligit uos, quia uos me dilexistis, & credidistis quòd à Patre

à Patre exierim. Et S. Paulus inquit, Quos elegit, hos & uocat, nullibi enim sunt electi, nisi in numero uocatorum.

XXIII.

Constat igitur non incertam aut dubiam esse electionem, quemadmodum falsò inde quidam colligunt. Sed ex uerbo Dei discendum esse, qui sint electi, per illud enim efficax est Spiritus sanctus, & mentes & corda mouet ut credant. Huic igitur non repugnare nos oportet, sed aliquam etiam assensionem accedere nostræ uoluntatis, quam non sicut saxum aut incudem se habere certum est.

XXV.

Et quamuis concurrere nostram assensionem seu apprehensionem necesse sit, ideò tamen nihil detrahatur merito Christi, ab hoc conditio dignitatis seu meriti nostri excluditur, non ipsa assensio seu apprehensio, quam requirit & postulat Deus, cùm inquit: Hunc audite. Item, Omnis qui credit in filium, habet uitam æternam.

XXVI.

Nec repugnat nostræ sententiæ dictum Christi: Multi uocati, pauci uerò sunt electi. Loquitur enim de effectu, non de causa electionis, & consolatur nos, ne offendamur paucitate credentium. Multi sunt uocati, pauci uerò electi, id est, multis offertur promissio Euangelij, de gratuita remissione peccatorum, & reconciliatione & imputatione iusticiæ propter filium Dei, sed pauci eam recipiunt, & pauci huic assentiuntur ac credunt. Et qui assentiuntur, ñ certè recipiuntur à Deo, & æternis bonis,

C

bonis,

bonis, partis per Christum donantur. Et Esaie 65. dicitur, Tota die expandi manus meas ad populum repugnantem mihi & contradicentem, Ibi ait offerri salutem à Deo omnibus, sed non omnes amplecti oblatum beneficium, sed multos Deo repugnare, sicut & ipse Dominus inquit, Quoties uolui te congregare & noluisti.

XXVII.

Quare rectè sunt enarrandæ phrasæ scripturæ, ut, Ego indurabo cor Pharaonis, id est, sinam indurari. Item Esa. 63. Quare errare nos fecisti Domine à uis tuis, id est, quare nos deseris & sinis ut miseriamur in errores, q. d. te nos sustentante non incidissemus in hæc mala, sed nostra culpa est, sumus ingrati, non petiuimus auxilium, nunc retrahere nos ut fiat tua gloria illustrior &c. Item, Excoecauit oculos eorum, id est, permisit esse cæcos, non liberauit eos à cæcitate, non adiuuit eos ut sanarentur. Item Psal. 104. Conuertit cor eorum ut odissent populum Israel, id est, mutari passus est. Et in precatatione quotidiana: Ne nos inducas in tentationem &c. Perspicuum est hæc & similia dicta de permissione & non de effectione intelligenda esse. Postquam enim homines nolunt obedire uocanti Deo, nolunt sese emendare, & contemnunt oblata beneficia, sinit etiam Deus ruere in tetros errores ac tentationes.

XXVIII.

Atq; hæc quidem permissio non est causa contumaciæ in impijs, nec est causa errorum aut scelerum, quæ tanquam effectus sequi solent ipsam contumaciam seu contemptum Dei, qui peccata nec uult, nec approbat,

bat, nec efficit, nec adiuuat sua efficacia, Et clare dicitur de permissione Acto. 13. Per quadraginta annos tulit mores ipsorum in deserto. Et in sequenti cap. Deus qui fecit cœlum & terram & mare, & omnia quæ in eis sunt, qui in præteritis ætatibus sinebat omnes gentes ingredi uis suis. Et Psal. 81. At Populus meus non audiuit uocem meam, neq; Israel acquieuit mihi, dimisi igitur eos in prauitate cordis sui, ut eant in consilijs suis. Roma. 9. Tulit multa animi lenitate uasa iræ apparatus in interitum. Sentit uerò Paulus ideo impios esse apparatus ad interitum, quia non credunt & pergunt repugnare uocanti Deo. Atq; huc referantur similia testimonia.

XXIX.

Hoc igitur certo statuendum est, causam reiectionis seu reprobationis non esse uoluntatem Dei, sed peccata hominum. Electionis uerò causam in uoluntate Dei esse misericordiam Dei placati per Christum factum uictimam & lytron pro peccatis generis humani. Sicut dicitur: Sic Deus dilexit mundum, ut unigenitum Filium suum dederit, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat uitam æternam. Et Ephe. 1. dicitur: Qui elegit nos in Christo ante fabricationem mundi, & præfinit nos ad adoptionem per filium. Item, Dilexit nos propter dilectum.

XXX.

Sed concurrere oportet apprehensionem nostram. Quia enim promissio gratiæ uniuersalis est, & necesse est nos obedire promissioni: Sequitur aliquod discrimen inter electos & reiectos, à uoluntate nostra sumendum esse, uidelicet repugnantes promissioni reijci,

C ñ

econtra

econtra uerò amplectentes promissionem recipi. Atque sic nos sentire in uero agone necesse est, quia de uoluntate Dei nec potes, nec licet aliter iudicare, nisi ex reuelata promissione. Ex quibus omnibus manifestissime apparet, uoluntatem nostram non esse ociosam in conuersione, aut se ut saxum aut incudem habere.

XXXI.

Nec aduersantur huic nostræ sententiæ dicta sequentia aut similia, Roma. 9. Non est uolentis neque currentis, sed Dei misipientis. Verum est enim, misericordiam & meritum Christi esse causam electionis, & trahi electos à Deo, sed uerbo & spiritu Sancto trahuntur, cui trahenti non repugnandum est, & promissioni de gratuita propter filium remissione peccatorum & reconciliatione assentiendum, sicut in eodem capite dicitur: Omnis qui credit in Filium, non confundetur. Nec retinenda est in animis & confirmanda diffidentia, aut expectandum donec cogatur uoluntas, ut saxum ui impellitur. Et cum in pauoribus sustentat se mens promissione gratiæ, simul est efficax Spiritus sanctus, iuxta dictum illud Gala. 3. Ut promissionem spiritus accipiamus per fidem. Item, Misereor cuius misereor, docet causam electionis non esse nostram dignitatem aut nostra merita, seu opera legis, sicut tum populus Israeliticus cogitabat: Sed monstrat causam esse Dei misericordiam propter filium deprecatorem & propiciatorem. Misereatur igitur Deus illius, id est, recipitur à Deo & placet illi, qui fide accipit & apprehendit meritum Christi. Ea enim uoluntas expressa est in uerbo, sicut dicitur: Hæc est uoluntas patris, ut omnis qui credit in Filium, habeat uitam æternam, Item illud Christi: Nemo

Nemo potest uenire ad me, nisi Pater qui me misit, traxerit ipsum. Trahit autem Deus per uerbum, per quod Spiritus sanctus est efficax, in his, qui non repugnant uerbo seu uoci Euangelij, qua tanquam instrumento Spiritus sanctus in mente nouam lucem, & in corde nouos motus accendit, ut Roma. 1. dicitur: Euangelium est potentia Dei ad salutem omni credenti. Item, Qui ducuntur spiritu Dei, hi sunt filij Dei.

XXXII.

Requirere autem Deum, ut apprehendamus promissionem, & assentiamur, nec repugnemus, aut diffidentia & dubitationi indulgeamus, perspicuum est ex sequentibus uerbis Christi eodem in capite: Omnis igitur qui audit à Patre & discit, uenit ad me. Item, Acto. 13. Et crediderunt qui erant ordinati ad uitam æternam. Sunt autem omnes hij ordinati, electi & recepti à Deo ad uitam æternam, qui audiunt & discunt Euangelij uocem, & filium fide intuentur. Hic enim est æternus & immobilis ordo diuinus manifesto uerbo Dei expressus, ut omnis qui credit in Filium, habeat uitam æternam: Qui autem non credit, sit iam iudicatus, & ira Dei maneat super eum. Quare mouenti Spiritui sancto corda nostra ut credant, non repugnare etiam debemus, sed assentiri uerbo per quod Spiritus sanctus est efficax.

XXXIII.

Et firmiter tenendæ sunt Hypotheses, quæ maxime illustrant hanc totam disputationem, quibus retentis aberrari à uera sententia non potest. Ex solo uerbo patefacto per Prophetas, filium Dei, & Apostolos, discendum est, quæ sit uoluntas Dei. Ex hac, quæ sine

C iij ulla

ulla dubitatione uera, firma & certa est, sequuntur
alia.

Quòd Deus non sit autor nec causa peccati.

Item, Quòd promissio gratiæ sit uniuersalis.

Item, Quòd æternum & immutabile sit mandatum
Dei, ut assentiamur promissioni, & credamus in Filium,
eicq; debitum honorem redemptoris & propiciatoris
tribuamus.

Item, Quòd nec ex ratione nec ex lege, sed ex sola
Euangelij uoce iudicandum sit de electione.

Quòd totus numerus saluandorum propter Chris-
tum electus sit.

Quòd non alia sit electionis quàm iustificationis
causa &c,

XXXIII.

Et quanquam uociferantur quidam, extenuari &
imminui auxilium Spiritus sancti, si uel minimum
uoluntati humanæ tribuatur. Hæc quamuis speciosa
& plausibilis uideri possit ratio, tamen piæ mentes in-
telligunt, hac ipsa nostra sententia, qua tribuimus aliis
quam Synergiam uoluntati nostræ, uidelicet qualem-
cunq; assensionem & apprehensionem, prorsus nihil
detrahi de auxilio Spiritus sancti. Huic enim primas
partes dandas & tribuendas esse affirmamus, qui pri-
mum ac principaliter mouet per uerbum seu uocem
Euangelij corda ut credant, cui deinde & nos quan-
tum in nobis est assentiri oportet, & mouenti Spiritui
sancto non repugnare, sed nos uerbo subiicere, cogita-
re, discere, & audire illud, sicut Christus inquit: Omnis
qui audit à Patre & discit, uenit ad me &c.

Nec

XXXV.

Nec ab hac nostra sententia quicquam alieni continet hoc dictum S. Pauli: Fides donum Dei est. Sumus enim iusti, non propter nostram qualitatem aut dignitatem, sed propter meritum Christi, quod fide apprehendimus, quam fidem seu fiduciam accendit Spiritus sanctus in nobis, non repugnantibus sed assentientibus & obedire conantibus. Quæ quidem fides deinde in paucis conscientia excitata & agitata fit ardentior, augetur & confirmatur.

XXXVI.

Et quamvis peccatum originis tristem atque horribilem ruinam naturæ nostræ attulerit, quantam vix cogitare possumus: Tamen non ideo existimandum est, omnes prorsus noticias quæ fuerunt in mentibus primorum parentum ante lapsum, deletas & extinctas esse post lapsum, aut uoluntatem humanam nihil à saxo uel incude differre. Sumus enim ut grauissimè dixit S. Paulus, Synergi Dei, quæ quidem Synergia adiuuatur à Spiritu sancto, & confirmatur.

XXXVII.

QVINTO, prudenter discernenda sunt dicta, quæ concionantur de obiectis & successibus extra nos, Et de salutaribus ac prosperis actionibus, quas excitat in Ecclesia sua Deus, ab ijs dictis, quæ propriè loquuntur de electione uoluntatis in re quam prospicit. Talia sunt Ieremiæ, 10. Scio Domine, quòd non est hominis uia eius, & uiri dirigere gressus suos. Item, Prouer, 16, Homo præparat cor, Deus autem

us autem gubernat consilium. Item, Sine me nihil potestis facere. Item, Non potest sibi homo sumere quicquam, nisi datum sit ei de coelo & c. Hæc & similia dicta non tollunt libertatem uoluntatis, quod ad electionem attinet in his quæ præuisa sunt, sed loquuntur de obiectis extra nos, & de euentibus, ad quas concurrunt aliæ plures causæ præter nostram uoluntatem.

XXXVIII.

Ephes. 1. Deus agit omnia secundum consilium uoluntatis suæ. Hoc dictum non debet accommodari ad utrunq; genus actionum, ad bonas & malas actiones omnium hominum. Nam S. Paulus tantum loquitur de beneficijs diuinis in Ecclesia, uidelicet de uocatione, electione, gubernatione, & gloriosis liberationibus Ecclesiæ & c. ut confirmet nos, ne in tanta imbecillitate nostra, & in tam uarijs periculis & distractionibus existimemus Ecclesiam tantum humanis uiribus & consilijs regi, ac propterea fracti desperatione abiiciamus doctrinam.

XXXIX.

Deus est qui efficit in uobis, & ut uelitis, & ut perficiatis pro bona sua uoluntate. Certum est & hoc loco S. Paulum loqui de bonis & salutaribus actionibus seu uocationis officijs, ut apparet ex tota serie orationis. σωτηρίαρ uocat idem quod S. Petrus in 2. Epistola cap. 1. κλήσιρ, id est, uocationem seu officia uocationis, quæ præcipit magna cum attentione esse exequenda.

XL.

Omnia facit Deus propter sese etiam impium ad diem malum. Etsi Deus condit naturam, quæ postea
impij

imp̄ij abutuntur, tamen non est causa efficax ipsius impietatis seu peccati. Et discernenda est natura à motu uoluntatis, qui oritur ab ipsa libera uoluntate, Et tamen Deus propter suam gloriam tolerat impios, ut aliqui conuertantur, & aliorum poena ostendat iudicium Dei, sicut Pharaonis, Saulis, Iudæ &c.

XLI.

Exposuimus breuiter doctrinam de libertate uoluntatis humanæ, congruentem cum Prophetica & Apostolica scripturæ testimonijs. Prolixiorem explanationem requirant studiosi in scriptis D. Philippi, præceptoris nostri. Precamur æternum Deum patrem Domini nostri Iesu Christi, ut hanc accensam in nobis lucem non sinat extinguere, sed conseruet, augeat atq; protegat gregem suum, propter eundem unigenitum filium suum Iesum Christum, Dominum & seruatorem nostrum, AMEN.

HÆc sunt capita disputationis indicatæ, summa cum fide denuo edita. In quibus potuit cernere, quicumq; illa legit, non modò ea uerba non extare, quæ ut dubitanter commemorata sic confidentissimè mihi tributa sunt, Sed ne sententiam quidem. Vnde autem illa uerba collecta aut comperta sint, non possum discernere. Nisi quòd simile hoc facinus uidetur prioris audaciæ atq; impudentiæ. Quid enim non scrutari, quid non arripere, quid non supicando colligere, tum uero falsitate infamare et calumniando detorquere maleuoli isti soliti fuerunt?

D

Historijs

Historijs proditum est, Perfas ebrios consueuisse
deliberationes suscipere, & instituere consultationes.
Quo tempore isti consilia capiant, & quando rationes
explicent suas, norunt scilicet familiares. Scripta qui-
dem ipsorum malevolentig et odij ebrietatem redolent.
Sed de his non est propositum differere.

Additur in illo condemnatorio scripto, sane gra-
uis & uehemens censura, de loco Apostoli Pauli, adduc-
to perperam. Nam cum Paulus scripserit Corinthijs,
Apostolos esse Synergos Dei, Hæc dicit accusator me-
us aliena esse, neq; pertinere huc. De Ministerio enim
loqui Apostolum, deq; his sine causa concionatur uer-
bose, meam ignorantiam tantæ rei irridens. Apostolus,
inquit, de plantatione & rigatione ministrorum uerba
facit, ibi sumus cooperatores Dei, hæc me, quem per lus-
tribrium doctissimum uocat, ait ad liberum arbitrium
traducere.

Equidem fateor non esse me acri ingenio, do-
ctrina etiam minime superbio, sed diligentiam & fi-
dem in cognoscenda & docenda ueritate hætenus me
præstitisse confido, neq; ullius erroris aut corruptelæ
mihî conscius sum, inuectæ à me aut retentæ in Eccle-
sia. Officio meo functus sum sedulo pro mea parte,
Pastor mei ouilis, non exagitator alieni. Et nunc
quoq; fungor munere, quàm bene & præclare possum,
agnoscens tenuitatem meam, & auxilium implorans
ueri & solius boni pastoris. Sed de me satis uel nimia
um potius. Apparendum enim est uniuersis coram tri-
bunali

bunali Dei, & reddenda administrationis totiusq; uitæ ratio.

Non autem ad liberi arbitrii assertionem falsam arripui uolentē, ut obiicitur mihi, Sed ad explicationem eorum quæ erant proposita, simpliciter accommodaui dictum Apostoli. Ac miror sane, quamuis potuerit iam pridem intelligi, maleuolos istos me in primis odisse, tamen miror, inquam, si lectis ijs quæ oppugnantur, tam impudenter euomere falsa non ueriti sunt. Imò talia scribentes mirum est ulla consideratione aut respectu usos esse.

Ponitur à me hoc: Sumus, ut grauissimè dixit S. Paulus, Synergi Dei. An non dixit hoc Paulus: Certe dixit. Sed de Ministerio. Nunquid uerò plantator & rigator ociosus est, & nihil agit, sed ibi iacet tanq̃ saxum? Imo uerò & ille omnem diligentia, studij, industria, laboris curam & operam adhibet. Neq; aliud erat propositum mihi ad probandum, quam uoluntatis usum aliquem esse reliquum, neq; naturam deletam aut extinctam, sed corruptam atq; miserabiliter deprauatam post lapsum, ut quamuis per se illa quidem & proprijs uiribus integritatem recuperare non ualeret, neq; surgere post ruinam, Tamen, quemadmodum doctrina attendēdo intelligi, ita assentiendo obtemperari aliquo modo posset. Ista sane est admodum seruilis libertas, & arbitrium penè alienum. Nisi enim respiceret oriens ex alto eos, qui in tenebris & umbra mortis sedent, nunq̃ neq; aperirentur oculi ullorum, neq; lux uitæ posset contingere. Sed ad respectum Orientis

D ij

aspicere,

aspicere, & à luce non auerti omnino oportet, eos qui
& in lumine æterni Dei, & splendore uultus ipsius uo-
lunt ambulare. Hæc certe est Synergia. Vt Apostolus
rigando plantandoue adiuuat consilium salutare Dei,
sic unusquisq; in sua uocatione, non repugnas Sancto
spiritui, qui est efficax per prædicationem Euangelij,
adiuuat consilium Dei salutis & uitæ æternæ, qui uult
omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis
peruenire.

Hæc est uera & perpetuò consentanea sententia
doctrinæ Patrum, Prophetarum, Apostolorum, quæ est
ueritas cœlestis, prolata è sinu æterni Patris à filio uni-
genito Domino nostro Iesu Christo; Hanc proposue-
runt & explicarunt, pro hac pericula maxima adierunt,
deniq; mortem oppetiuerunt in Ecclesia Catholica con-
fessores & doctores ueritatis. Hanc mea exilitas pro
modulo suo conata est in Scholasticorum pio conuentu
celebrare. Neq; aliena uerba neq; abhorrentes senten-
tiæ in meo libello extant. Nisi si quis recta detorquere,
& sincera corrumpere, & simplicia peruertere male
narrando uelit. Aduersus quam pestem nullum res-
medium est. Neq; effugere acerbiter & furorem
istum potuere Apostoli, ac ne ipse quidem Christus.
Non aliam speciem tanq; obiecto uitro colorato cer-
nere solet ista immanitas odiij, sed cœca ruit huc illuc,
& arripit ea in quibus neq; res neq; species est ueritatis.
Itaq; durat impetus iste expers rationis, quamdiu De-
us propter peccata nostra permittit. Neq; non præcla-
ras sententias isti solent prætexere Zeli sui in citationis
bus, Et cum contestando tum detestando à se in alios
deuoluere

deuoluere causas perturbationum. Sed Deus non iri-
ridetur, qui iudicat occulta cordium.

Hoc solummodò oro pios & Christi fideles, pro-
pter eum qui mortuus est, ut nos uiueremus, filium Dei
Dominum nostrum Iesum Christum, ut meum paru-
uum, & sane parui faciendum eruditus, libellum perle-
gant, & nisi animaduernerint istud fuisse propositum,
ut quadam serie consequentiæ exponeretur, cum hoc,
quod ait Christus: Sine me nihil potestis facere, tum
similia dicta, non recuso, quin habear pro non fideli
œconomo in Ecclesia. Sin hoc perspexerint, & fortasse
desiderarint luculentam & disertam tractationem, aut
potius deprehenderint defectum aliquem, peto ut meæ
infirmiitati uenia detur, & ut fraternè me admoneant.
Non enim abiiciendi sunt imbecilles, sed fouendi. Præs-
sertim cum ego non inuideam neq; obtrectem aliorum
præstantiæ & magnitudini.

Quod si isti maleuoli hanc sententiam non pro-
bant, sed hominem, ad omnem respectum diuinæ uis-
itationis, ad filiij, quod est uerbum Dei, auditum ser-
monem, ad Spiritus sancti agnitionem, nihil agere, fas-
cere, conari, studere, adiuuare, sed tantum pati, iacere,
uolui, percuti, cogi etiam existimant, profiteor & testor,
me ab illis dissentire, assentientem doctrinæ sacrarum
literarum & Catholico ac orthodoxo intellectui. Si
igitur tanq; truncum esse aut stipitem censent homi-
nem, ut quicquid de hoc fiat, id uiolentum sit (quod
tamen haud scio an non censeant) Sed si quid tale uol-
lunt, dicant apertè, ut dijudicet Ecclesia, & damnet falsum,
defendendo uerum. Sin aliter existimant, cur

D iij

mea,

mea, quæ neq; arbitrii absolutam libertatem ponunt, neq; tribuunt miseræ naturæ infirmissimis uiribus quicquam ad Deum, præter iudicij uerbo Dei instructi cognitionem, & uoluntatis motæ sancto Spiritu inclinationem, ut neq; peruicacia ueritas damnetur, neq; contumacia repugnetur Spiritui sancto. Hæc igitur cur condemnant? Seu intellexerunt, seu non intellexerunt. Si enim intellexerunt, contrariam sententiam par erat explicare eos & defendere, non inculcare alienam & absurdam, quod est Sycophanticum. Si non intellexerunt, cur faciunt ex Pseffingero Scotistam aut Thomistam, quorum ille lector aut doctor non est, sed sacrarum literarum & scripturæ Propheticæ atq; Apostolicæ, pro suæ paruitatis mensura. Sane ualde metuo oculos istorum ad ueritatis conspectum nullo modo posse conuerti, Ardent enim odio in eos, à quibus læsi non sunt, quamuis ipsi fingant & comminiscantur multiplicia crimina. Quod si ab ipsis non potest obtineri, ut intelligant aut quarant ueritatem, utq; tranquillitatem & quietem ament, Meam tamen & mecum coniunctorum nullam esse culpam uel impediti cursus cœlestis doctrinæ, uel offensionis & scandalati dati, & esse bonam & integram conscientiam lætor, & ago gratias æterno Deo, Patri Domini & saluatoris nostri Iesu Christi, quem supplicibus & humilibus precibus tota mente oro, ut Sancto Spiritu suo gubernet omnia deinceps quoq; consilia & actiones nostras, & dirigat ad propagationem cœlestis ueritatis & Euangelij regni, & gloriam ac celebrationem nominis sui, & salutare fructus Ecclesiæ. Utq; coherceat effrenem impetum tumultuantium in congrega-

gregas

gregationibus pijs, & doceat omnes cuius spiritus sint,
ut ab uniuersis placidè & concorditer in cuiuscq; sua
uocatione, colatur religiosa ueneratione, unus, solus,
uerus, omnipotens, æternus, sanctus, fortis, immorta-
lis, castus, iustus, misericors, clementissimus De-
us, cui sit laus, honor, gloria, regnum,
uictoria in secula seculorum,
A M E N.

gregationibusque & docet omnes cultus istius sine
ne ab uniuersis placet & concordat in cuius
locutione, colitur et gloria ueneratione uos, Iohannes
petrus, constantinus, serenus, iulius, iohannes
de cultu istius, iustitiam, clementiam, etc.
us, christiana, honor, gloria, regnum,
in forma in forma scilicet
A M E N

ULB Halle

3

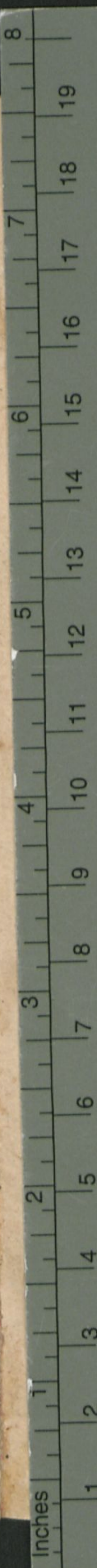
004 762 231

79. 1417. 011

110

B.I.G.

Farbkarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

III. 250.

STRA
STI MEN
II,

RE CONA
M IOHANNEM
QVIDAM MALE
ermanicè editus titus
, Necessaria propter
& auersionem Scans
xistimationem
strinae.

7

40.

t serpentes, uenenum
ijs eorum.

ERGÆ

8.

